

Innspel til ny Stortingsmelding idrett

Innspel frå Vestland fylkeskommune baserer seg på regional kulturplan i Hordaland 2015-2025, regional plan for kultur i Sogn og Fjordane 2019-2027 og Anleggspolitikk og kriterier for tildeling av spelemidlar til anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv for Vestland fylkeskommune 2020-2024.

Hvilke forventningar har fylkeskommunene til meldinga? Hvilke temaer og utfordringer er det viktig at meldinga drøfter?

Vestland fylkeskommune har forventningar om at den nye Stortingsmeldinga for idrett har eit bredt samfunnsperspektiv og at den vert utarbeidd i tett samhandling mellom fleire departement slik at ulike perspektiv ved idrett og fysisk aktivitet/friluftsliv, m.a. samhandling med øvrig kulturliv, folkehelse, inkludering, helse og omsorg, opplæring, transport, reiseliv, næring og arealplanlegging, vert ivareteke. Meldingsarbeidet bør m.a. samordnas med Meld.St. 18 (2015-2016) Friluftsliv, Meld.St.19 folkehelsemeldinga, Meld. St. 8 (2018–2019) Kulturens kraft — Kulturpolitikk for framtida, Meld.St. 10 (2018-2019) frivilligheitspolitikk og ny nasjonal handlingsplan for økt fysisk aktivitet som er under utarbeiding. FN sine bærekraftsmål må og liggje til grunn. Stortingsmeldinga for idrett må vere tydeleg på rammebetingelsar og verkemidler for å nå sentrale mål innan idrettspolitikken. Dette bør bli konkretisert i ein forpliktande handlingsplan.

Namnet på meldinga bør også inkludere fysisk aktivitet. Ulike aktivitetar utøvd i same anlegg/arena kan vere fysisk aktivitet, idrett eller friluftsliv, avhengig av intensitet eller motivasjon for aktiviteten. Døme på slike aktivitetar er å gå/springe, orientering, sykling, symjing, padling og klatring. Fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv har både ein eigenverdi og er eit verkemiddel for å nå andre mål. Barn og unge bør vere hovud-målgruppa framleis, men ber likevel Kulturdepartementet å utvide målgrupper til å gjelde heile livsløpet. Vestland ser heilskapleg på visjonen «fysisk aktiv kvar dag», og tar fylkeskommunane si samfunnsutviklar-rolle saman med kommunane og sivilsamfunnet.

Friluftsliv appellerer til mange ulike aldersgrupper. *Rekreasjonsareal og nærturterreng, 2011, SSB viser til at ni av ti går tur eller driv andre former for friluftsliv ein eller fleire gongar i året.* Dette viser behov for framleis satsing på nær-friluftsliv og anlegg for friluftsliv bør framleis vere i spelemiddel-ordninga. Friluftsliv har dermed eit stort potensiale for å nå dei minst aktive og der effekten av fysisk aktivitet kan ha effekt både for den enkelte og samfunnsøkonomisk. Såleis bør det også i denne meldinga vere eit eige kapittel om fysisk aktivitet og friluftsliv i den nye meldinga.

Det å utvikle og ta i bruk ny kunnskap er avgjerande for å kunne møte morgondagens utfordringar. Gjennom samhandling mellom høgskule, universitet, helseføretak, kommunar, fylkeskommunen, staten og dei frivillige organisasjonane kan ein skape ny kompetanse gjennom relevant FoU arbeid, studietilbod/kurs og praksis. Vi har eit samarbeid med Oxford Research for å utvikle ein modell for årleg innsamling og systematisering av styringsinformasjon for politikktutvikling for kultur- og idrettsfeltet. Eit samla nasjonalt kunnskapsgrunnlag på fagfeltet hadde vore ønskeleg t.d. etter modell frå *Tilstandsrapport 2003 om idrett og fysisk aktivitet i Norge (NIF og KUD)*. Tilstandsrapporten bør danne grunnlag for ei kunnskapsbasert tilnærming til staten sin politikk på fagfeltet og vil vere eit nyttig verkty for lokal og regional politikktutforming og planprosessar.

Det er behov for fleire nyskapande og innovative aktivitetssanlegg. Kulturdepartementet bør vurdere å innføre FYSAK – hus som nytt søknadsberettiga element, der den eigenorganiserte fysiske aktiviteten kan utfalde seg, gjerne samlokalisert med ungdomsklubbar og scener for ulike kunst og kulturuttrykk. Utgangspunktet skal vere lokalmiljøet sine behov innan idrett, kultur og fritid, - basert på eit breitt kunnskapsgrunnlag

og bærekraftige løysingar. I prosessen må det vere eit bredt lokalt engasjement frå ulike brukargrupper. På denne måten kan det skapast attraktive møteplassar i lokalsamfunnet som er nyskapande i funksjon, organisering og aktivitetar, med ein arkitektur av høg standard. Utvalde prosjekt bør få støtte til å gjennomføre gode medverknadsprosessar på tvers av sektorar. Prosessen skal vere verdiskapande i seg sjølv og prosjekta skal fungere som endringsagentar både når det gjeld bygging og bruk av areala. Strategiutvalget for idrett skreiv i sin rapport *Statlig idrettspolitik inn i en ny tid (2016)* m.a. *behovet for økt kunnskap som grunnlag for begrunnede politiske og strategiske valg, idrettspolitiske diskusjoner og faglige prioriteringer innenfor idrettsanlegg er stort*. Dei meinte dagens satsing er for liten for å handtere behovet for forskning, utvikling og rådgiving på dette området. *For å sikre nytenkning og utvikling på idrettsanleggsområdet bør det vurderes om 1) en del av ressursene skal øremerkes prosjekter som kvalitetssikrer behovsprøvingen og mangfoldet i bygging av anlegg for å nå statens mål om fysisk aktivitet og idrett for alle, 2) et større nasjonalt ansvar for å koordinere FoU-arbeidet på området skal tas og 3) det sammen med NIF skal sette av mer ressurser til å drive faglig rådgiving, basert på kunnskapen som utvikles*. I utviklingen av dette konseptet anbefalte dei at ein ser til Danmark, der Lokale- og Anlægfonden har *bidratt til nytenkning og utvikling av aktivitetsbygg og uteområder med arkitektonisk og funksjonell kvalitet. Rådgiving, forskning og utredning er en stor del av fondets arbeid, og de samarbeider tett med Idrættens analyseinstitutt, IDAN. Intensjonen med fondet er å møte det sterke behovet for fornyelse i anleggstenkingen som resultat av befolkningens endrede aktivitetsmønstre. Prosjektene har ført arkitekter og planleggere tettere sammen med idrettslag og kommuner for å tenke nytt og kreativt.* (s.47)

Vestland fylkeskommune ønskjer å drive eit nasjonalt pilotarbeid der ein vektlegg bruk av kunnskap og brei medverknad for å bygge dei riktige anlegga. Målet er å utvikle nokre bærekraftige eksempelbygg som er nyskapande og inspirerande på tvers av idrettar, aktivitetar og kultur. Utvikling av ulike verktøy med overføringsverdi til andre og erfaringar som kan påverke ny politikk og innretting av statlege, fylkeskommunale og kommunale verkemiddel er også ein del av det vi ønskjer å oppnå, t.d. prosesskrav for prosjektutvikling og sjekklistar/ suksesskriterier, identifisere barrierar for utvikling.

Meldinga bør også omtale den raskast veksande sporten i verda - esport. Fleire rapportar viser at esport vil bli større enn fleire idrettar, m.a. NFL, innan 2022. Årsaka er at esport appellerar til eit ungt og stadig breiare publikum. Fleire nasjonale og internasjonale organisasjonar satsar og ser nytteverdien av esport, samtidig er inaktivitet ein av dei største helseutfordringane i verda. Nokre miljø i Vestland er i ferd med å få nokre nyttige erfaringar med å inkludere esport i idrettsanlegg. Idrettscampus Bergen har eit eige prosjekt kring esport der ein kartlegg korleis gaming og esport kan påverke både folkehelse, fysisk aktivitet og toppidrett. Vi ber Kulturdepartementet om å godkjenne areal i både klubbhus og idrettshallar avsett til e-sport som godkjend i søknadsordninga.

Klimafotavtrykket til kultur- og idrettsfeltet ligg lågt samanlikna med andre fylkeskommunale tenesteområder. Miljøomsyn må likevel ha stor vekt ved etablering og rehabilitering av anlegg. Anleggseigar må vere merksam på ROS analyse (m.a. flaum og ras) i kommunal planlegging med tanke på plassering og bygging av nye anlegg (t.d. materialval, energieffektivitet, naturinngrep m.m). Miljøretta utviklingsarbeid bør stimulerast og forskast på. Særleg aktuelt er utfordringa med gummigranulat i samband med bygging og rehabilitering kunstgrasbaner. Det bør og drøftast om slike tiltak bør kunne få høgare tilskot frå spelmidlane.

Er rollefordelingen mellom departementet, fylkeskommuner og kommuner hensiktsmessig med tanke på å nå sentrale mål for anleggspolitikken? Hvordan vurderer fylkeskommunene sin rolle i ordningen, og hvordan kan rollen eventuelt utvikles?

Dagens ordning og ansvarsfordeling, der fylkeskommunane etter fullmakt frå Kulturdepartementet fordelar spelemidlar til kommunane på basis av godkjende søknadar er godt innarbeidd, og tilskotsordninga vert nytta av alle kommunar, fylkeskommunen og ulike frivillige organisasjonar i Vestland. Ei direkte fordeling av spelemidlar til fylkeskommunane på basis av gjeldande fordelingsnøkkel gir grunnlag for ei god anleggsfordeling rundt om i landet, både i tett befolka område og i område med spreidd busetnad. Det er viktig å halde fast prinsippet om at spelemidlar er ei søknadsbasert ordning, og at lokale behov er eit viktig styringsparameter for anleggsutviklinga. Samstundes ser vi det som positivt at fylkeskommunane får meir mynde i ordninga. Med bakgrunn i retningsforandring frå idrettsplan til plan for fysisk aktivitet med visjon; fysisk aktivitet for alle, der barrieren for å vere fysisk aktiv for alle aldersgrupper er redusert og at samfunnsutviklinga både i form av tiltak og anlegg er lagt til rette for det er det enkelt å vere fysisk aktiv i kvardagen i Sogn og Fjordane.

Det er gode planar og brei kompetanse i fylkeskommunane om lokale og regionale behov. Spelemiddelordninga kan i større grad kan tilpassast regionale behov. Dette kan m.a. skje ved at fylkeskommunane får høve til å prioritere å gje ekstra midlar til anlegg definert i programsatsingsområde t.d. ulike anleggstypar, arkitektur, miljø og innovasjon, som det innanfor dagens rammer ikkje vert gjeve rom for. Eit døme kan vere ei «basseng – satsing» til rehabilitering av basseng som kjem i møte kravet til lovpålagd symjeopplæring.

Fylkeskommunane vil i samhandling med kommunane og frivillige organisasjonar balansere anleggsbehova både til den organiserte og eigenorganiserte aktiviteten. Å engasjere innbyggjarar i planarbeid er viktig når nye planar skal utarbeidast. I metodikken «Teikn ditt skuleområde» bidrar foreldre og barn i korleis uteområdet skal utviklast. Vi anerkjenner skuleområdet som heildøgns sosial møteplass og kanskje viktigaste arena for fysisk aktivitet der utvikling av nærmiljøanlegg styrker, trivsel, læringsmiljø, sosial kapasitet og reduserer økonomiske barrierar. Nærmiljøanlegga er viktig for eigenorganisert aktivitet, og bør framleis ha ein sentral plass i ordninga. Det bør vurderast om fylkeskommunane kan sette av ein liten del av midlane i nærmiljøanlegg-ordninga til «forenkla søknadsordning for eigenorganisert aktivitet». Fylkeskommunane bør også få ansvaret for forvaltninga av spelemidlar til tilskotsordninga *Løypetiltak i fjellet og overnattingshytter* og det bør opnast opp for at fleire aktørar kan søke på desse midlane t.d. kommunane. Fleire verkemiddel vert sett i samanheng og ein sikrar prinsippet om «armlengdes avstand».

Det er tenleg med ei sentral fageining for området som sikrar overordna perspektiv, tek i vare felles utviklings- og analyseoppgåver (t.d. anleggsregister og gode idrettsanlegg.no) og einskapleg handsaming, og tilbyr støttekompetanse for fylkeskommunane i sakshandsaminga.

Dei lokale prioriteringar av anlegg bør gjerast av kommunen, på bakgrunn av gode planar med behovsvurderingar.

NIF har vedteke ein anleggsstrategi som m.a. gir føringar for at idretten skal ta ein meir aktiv rolle i anleggsutviklinga, spesielt særforbund og idrettskretsar. Dei bør ta ei aktiv rolle i utforming av idrettsanlegg gjennom samla rådgjeving og planarbeid.

Det er viktig å ta tak i mva problematikken for bygging og drift av idrettsanlegg. MVA kompensasjonen må vere så forutsigbar og enkel som mogleg. Frivillige lag og organisasjonar treng føreseielege vilkår ved bygging og drift av idretts-, nærmiljø- og friluftslivanlegg. Slik meirverdiavgift-kompensasjon – ordninga er i dag, utfordrar dette sivilsamfunnet sin økonomi over fleire, samstundes som desse er viktige i folkehelsearbeidet. Kommunar treng og føreseieleg vilkår ved bygging av idrettshallar og symjehallar som har framleige, og at det kan på-reknast full meirverdiavgift refusjon ved bygging av slike anlegg.